

Упорядкування генеалогії перших представників козацько-старшинського роду Лизогубів

Ordering the Genealogy of the First Representatives of the Cossack-Officer Lyzohub Family

Ервін Міден¹

Ervin Miden

¹ T. H. Shevchenko National University "Chernihiv Colehium"

53 Hetmana Polubotka, Chernihiv, Ukraine

DOI: 10.22178/pos.63-1

LCC Subject Category:
DK508-508.95

Received 25.09.2020
Accepted 28.10.2020
Published online 31.10.2020

Corresponding Author:
erwin.mieden@gmail.com

© 2020 The Author. This article is licensed under a Creative Commons Attribution 4.0 License

Анотація. Багаторічні дослідження однієї з найбільш впливових у Гетьманщині родин так і не спромоглися надати достатньо обґрунтовані версії щодо імені пробанда роду чи хоча б закрити білі плями генеалогічного дерева Лизогубів. Останні були окреслені В. Л. Модзалевським ще на початку ХХ ст. Мова йде, у першу чергу, про імена жінок з перших поколінь роду Лизогубів (дружин та доньок), які дослідником не були ідентифіковані через брак джерельної бази. Ще більш незрозумілим є ігнорування генеалогами Лизогубів (О. М. Лазаревським, Г. О. Милорадовичем, В. Л. Модзалевським, В. В. Кривошеєю) імені Кліма Лизогуба, який згадувався одноразово в так званому «Лизогубівському літописі». Окреслені проблеми можуть бути вирішені завдяки нещодавно введеному до наукового обігу поминальному списку під назвою «Рід його милості пана Юхима Лизогуба». Він відрізняється не тільки конкретно зазначеним часом створення (квітень 1702 р.), але і чітким виокремленням живих та померлих осіб. Список може відіграти роль своєрідного «Розетського каменю» як для розуміння інших поминальних списків, так і для суттєвого упорядкування генеалогічних зв'язків перших поколінь козацько-старшинського роду Лизогубів. Метою дослідження є з'ясування якомога більшої кількості зв'язків між іменами з поминального синодика Ю. Я. Лизогуба 1702 р. та реальними історичними персоналіями, що були пов'язані з козацько-старшинським Лизогубів. Гіпотезою розвідки стане твердження, що означені вище зв'язки дозволять упорядкувати генеалогічне дерево перших поколінь козацько-старшинського роду Лизогубів та дозволять внести до нього нові історичні персоналії. З 22 імен першої частини поминального списку нам вдалося ідентифікувати 20 персоналій. Виключенням виявились закреслене ім'я Василя та останнє ім'я маленького Григорія, про які генеалогічні розписи роду Лизогубів та архівні джерела не дають жодної підказки для ідентифікації. З другої частини списку вдалося ідентифікувати тільки 4 імені з роду Лизогубів, однак навіть це посприяло уточненню генеалогічного зв'язку Кліма Лизогуба з іншими відомими представниками роду. Подібна розвідка дозволила упорядкувати генеалогічну інформацію одразу трьох поколінь козацько-старшинського роду Лизогубів (з другого по четверте, якщо за перше покоління ми будемо вважати пробанда Кіндрата). Результати дослідження цілком можуть бути використані для перегляду сформованих уявлень про представників перших поколінь роду, що у свою чергу є підґрунтям для подальших розвідок у цьому напрямі.

Ключові слова: Лизогуби; генеалогія; поминальний список.

Abstract. Many years of research of one of the most influential families in the Hetmanate have failed to provide sufficiently substantiated versions of the name of the proband of the family or at least to cover the white spots of the Lyzohub family tree. The latter were outlined by V. L. Modzalevsky in the early twentieth century. In the first turn, it goes about the names of the women from the first generations of the Lyzohubs genus (wives and daughters), which have not been identified by the researcher due to the lack of information sources. Even more incomprehensible is the ignorance by the

Lyzohubs' genealogists (O. M. Lazarevsky, G. O. Miloradovich, V. L. Modzalevsky, V. V. Krivosheya) of the name of Klim Lyzohub, who was once mentioned in the so-called «Lyzohub Chronicle». The outlined problems can be solved thanks to the recently introduced memorial list entitled «The Family of His Grace Mr. Yukhim Lyzohub». It differs not only in the specific time of creation (April 1702) but also in the clear separation of the living and the dead. The list can play the role of a kind of «Rosetta Stone» both for understanding other memorial lists and for significantly ordering the genealogical connections of the first generations of the Cossack-officer Lyzohubs family. The research aims to find out as many connections as possible between the names from the memorial synod of Yu. Ya. Lyzohub in 1702 and the real historical personalities that were connected with the Cossack-officer Lyzohub. The hypothesis of the investigation will be the statement that the above-mentioned connections will allow us to organize the genealogical tree of the first generations of the Cossack-officer family of Lyzohubs and will allow us to add new historical personalities to it. Out of 22 names of the first part of the funeral list, we managed to identify 20 personalities. The exceptions were the crossed-out name of Vasyl and the last name of little Hryhoriy, about whom the genealogical records of the Lyzohubs family and archival sources do not give any clues for identification. From the second part of the list, only 4 names from the genus Lyzohub were identified, but even this helped to clarify the genealogical connection of Klim Lyzohub with other well-known members of the genus. Such reconnaissance made it possible to organize the genealogical information of three generations of the Cossack-officer family of the Lyzohubs at once (from the second to the fourth, if we consider the Kindrat proband to be the first generation). The results of the study can be used to review the existing ideas about the first generations of the genus, which, in its turn, can be the basis for further research in this direction.

Keywords: Lyzohubs; genealogy; memorial list.

ВСТУП

Походження козацько-старшинського роду Лизогубів все ще залишається тематичною terra incognita. Багаторічні дослідження однієї з найбільш впливових у Гетьманщині родин так і не спромоглися надати достатньо обґрунтовані версії щодо імені пробанда роду чи хоча б закрити білі плями генеалогічного дерева Лизогубів. Останні були окреслені В. Л. Модзалевським ще на початку ХХ ст. [1]. Мова йде, у першу чергу, про імена жінок з перших поколінь роду Лизогубів (дружин та доньок), які дослідником не були ідентифіковані через брак джерельної бази. Ще більш незрозумілим є ігнорування генеалогами Лизогубів (О. М. Лазаревським [2], Г. О. Милорадовичем [3], В. Л. Модзалевським [1, с. 96–122], В. В. Кривошеєю [4]) імені Кліма Лизогуба, який згадувався одноразово в так званому «Лизогубівському літописі» [5]. До речі, В. Б. Антонович зробив без належного обґрунтування припущення, що Клім Лизогуб може виявитися пробандом [5, с. VIII], однак це жодною мірою не відобразилось на подальших дослідженнях. Особа Кліма безсумнівно існувала, про що свідчать поминальні синодики роду Лизогубів. Тобто, маємо справу із

свідомим ігноруванням цієї постаті дослідниками, зокрема, В. В. Кривошеєю.

Також варто відзначити, що введена до наукового обігу інформація про козацько-старшинський рід Лизогубів відзначається чималою кількістю метафактів. Останні доволі суттєво впливають на загальне відображення роду в історичних процесах на теренах сучасної України. Деякі з метафактів, зокрема, було виявлено та спростовано, зокрема, про шляхетну нобілітацію Лизогубів у 1661 р. [6, с. 14–15], а також про фікцію щодо імені батька Кіндрата Лизогуба [7, с. 171], якого О. М. Лазаревський назвав «Івановичем» без належної перевірки джерел [1, с. 101]. Таким чином, версія В. Б. Антоновича вимагає ретельного аналізу.

Наприкінці 2019 р. С. В. Шумило ввів до наукового обігу поминальні синодики козацько-старшинських родів XVII–XVIII ст., які розміщувалися в афонському рукописі «Руського Зографського Пом'яника» та стосувалися Чернігово-Сіверщини [8]. Згаданий рукопис містив одразу три списки, які подавали представники роду Лизогубів [8, с. 55–56, 61]. Найбільш важливим з усіх трьох можна визнати список під назвою «Рід його милості

пана Юхима Лизогуба» [8, с. 55–56]. Він відрізняється не тільки конкретно зазначеним часом створення (квітень 1702 р.), але і чітким виокремленням живих та померлих осіб. Список може відіграти роль своєрідного «Розетського каменю» як для розуміння інших поминальних списків, так і для суттєвого упорядкування генеалогічних зв'язків перших поколінь козацько-старшинського роду Лизогубів. Це пов'язано з тим, що інші списки розташовують імена так, що досліднику важко встановити зв'язок між особами і доволі складно простежити закономірність запису (адже більшість синодиків доповнювалися та переписувалися у різні часи). На противагу, імена у списку «Роду його милості пана Юхима Лизогуба» розташовувалися за певною логікою. Їх розташовували по кровній спорідненості (окремо представлені брати та сестри), поколінню чи, з високою долею вірогідності, по віку.

Відповідно, метою нашого дослідження є з'ясування якомога більшої кількості зв'язків між іменами з поминального синодика Ю. Я. Лизогуба 1702 р. та реальними історичними персоналіями, що були пов'язані з козацько-старшинським Лизогубів.

Гіпотезою розвідки стане твердження, що означені вище зв'язки дозволять упорядкувати генеалогічне дерево перших поколінь козацько-старшинського роду Лизогубів та дозволять внести до нього нові історичні персоналії.

З огляду на мету та гіпотезу, перед дослідженням було поставлено наступні завдання:

- 1) визначити у поминальному списку 1702 р. зв'язки між іменами та історичними особистостями, наскільки це дозволяє наявна у наш час джерельна база;
- 2) на основі отриманої інформації упорядкувати відомості про генеалогічні зв'язки у перших поколіннях роду Лизогубів.

Методологічно робота вибудовувалася в рамках нової сімейної історії, тобто окрім загальнонаукових методів (аналізу та синтезу, дедукції та індукції), під час виконання дослідження використовувався метод реконструкції сім'ї та метод мережевого аналізу. Перший став корисним з огляду на можливість ретрансляції інформації з поминального синодика 1702 р. на структурування генеалогії перших поколінь роду Лизогубів. Другий ме-

тод передував використанню попереднього, адже спочатку потрібно було проаналізувати «мережі» генеалогічних зв'язків Лизогубів з іншими родами для віднайдення конкретних імен в часі та просторі, а також встановлення відповідних зв'язків між ними та іменами з синодика.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Список «Роду його милості пана Юхима Лизогуба» 1702 р. [8, с. 55–56] ділиться на дві частини. У першій під заголовком «Сіси Гсди Рабовъ свойхъ» зазначаються імена живих осіб з роду Лизогубів, а у другій під заголовком «Помяни Гсди преставлшихся рабъ своѣхъ» – померлі. Розглянемо почергову кожну з частин.

Перша містить наступні імена: «Блгородного Раба Бжїа Евфімиа, Агафію, Любовъ, Андреѣ, Іакова, Сумеѡна, Наталію, Евдокию. Марию, Домнікію, Пелагию, Васїліа, Іѡанна, Агафію, Катеринѣ, Евдокию, Татиѡну; Параскевію, Θεѡдорѣ, Ірину, м: МарѢу, Григоріѣ» [8, с. 55].

Завдяки тому, що нам відомий рік складання списку, ми можемо без зайвих проблем ідентифікувати в ньому історичних персоналій. Перше ім'я «Евфімиа» належить чернігівському полковнику (1699–1703) Юхиму Яковичу Лизогубу. Друге («Агафію») – його матері Агафії з роду Баранів. Третє («Любовъ») – дружині Ю. Я. Лизогуба Любові Петрівні, яка була донькою правобережного гетьмана П. Д. Дорошенка.

Три наступні імені можна пов'язати з добре відомими синами Ю. Я. Лизогуба. Андрій Юхимович Лизогуб (1673–1737) зміг досягнути лише уряду конотопського сотника у 1716–1719 рр., але залишив по собі помітний слід у вигляді безлічі судових справ через свої незаконні методи збагачення. Його брат Яків Юхимович (1675–1749) здійснив карколомну кар'єру, утвердившись в історії як генеральний обозний Гетьманщини з 1728 по 1749 рр. А от молодший з братів Семен Юхимович Лизогуб (?–1734) у свій час відзначився як наказний гетьман у Гілянському поході 1725 р.

Опісля список фіксує перелік п'яти жіночих імен. Тут можна сміливо провести паралелі між цими іменами та п'ятьма сестрами Ю. Я. Лизогуба. Про таку їх кількість нам ві-

домо із заповіту його батька 1698 р., де зазначалося: «Противно, що било зобранной моеї от килка десят лет сумми уваживши сам себе тоє за слушност поделилем овою сумкою всех моих пяти дочок, Якова и Семене внуков по части равной жадному» [9, с. 979]. Цікаво відзначити, що В. Л. Модзалевський вказав у своєму генеалогічному розписі імена тільки трьох сестер: Марії, Домнікії та Пелагеї. Імена інших двох дослідник залишив невідомими. Можна помітити значний збіг між вказаними В. Л. Модзалевським іменами сестер Ю. Я. Лизогуба та іменами з його поминального списку. А враховуючи той факт, що попередні імена його синів розташовувалися залежно від віку (від старшого до молодшого), цілком логічно припустити, що і сестер у цьому списку було записано за подібним критерієм. Відповідно, ми отримуємо чітку вказівку на імена двох невідомих сестер Ю. Я. Лизогуба та чітко можемо зазначити, хто з них була старшою, а хто молодшою відносно одна одної.

Привертає увагу закреслене ім'я якогось Василя. Закреслення могло бути зроблене у зв'язку зі смертю цієї особи. Жодного Василя з-поміж близьких родичів Ю. Я. Лизогуба у 1702 р. не фіксуємо у відомих нам генеалогічних розписах, тому краще зараз звернутися до аналізу імен, що йдуть після. Вони якраз повинні стосуватися онуків Ю. Я. Лизогуба, що вже з'явилися на світ в означеному році.

Згаданий «Іоанн» з високою долею ймовірності має бути пов'язаний з сином Якова Юхимовича Лизогуба Іваном. Це одна з найменш досліджених персоналій роду Лизогубів з першої половини XVIII ст.

Ім'я Агафії станом на 1702 р. могло належати тільки Агафії Лизогуб, генеалогічні зв'язки якої В. Л. Модзалевський так і не зміг чітко визначити, тому виніс її до списку осіб, що не увійшли в генеалогічний розпис [1, с. 121]. Вона перебувала у шлюбі за роменським сотником Фомою Івановичем Маджосом та фіксувалася в історичних джерелах 1709–1728 рр. як жива [1, с. 121]. Принагідно відзначити, що В. В. Кривошея натомість намагався віднести її до сестер Ю. Я. Лизогуба без належного обґрунтування [4, с. 22].

Наступне ім'я повинно належати доньці Якова Юхимовича – Катерині. Остання була одружена з Андрієм Васильовичем Дуніним-Борковським, що у свою чергу був сином ві-

домого генерального обозного, одного з найбільш багатих представників козацької старшини Лівобережжя Василя Касперовича Дуніна-Борковського.

Це наштовхує на думку, що згадана Агафія Лизогуб теж була донькою Я. Ю. Лизогуба, адже її ім'я у списку знаходиться поміж його дітей. Певно, вона була старшою з доньок, а Катерина була другою.

Два наступних імені повинні стосуватися двох доньок А. Ю. Лизогуба Євдокії та Тетяни. Євдокія Андріївна двічі була заміжня. Спочатку за бунчуковим товаришем Акимом Федоровичем Кулябкою, а після смерті останнього (до 1735 р.) – за бунчуковим товаришем Григорієм Андрійовичем Стороженком [1, с. 104]. Тетяна Андріївна побила «рекорд» сестри, побувавши у шлюбі тричі: за бунчуковим товаришем Тимофієм Лук'яновичем Жоравкою, капітаном Мекленбурзького корпусу Бальтазаром-Леонардом Ланкау та майором Василем Івановичем Венюковим.

Наступні три жіночі імені пов'язані з персоналіями невісток чернігівського полковника Ю. Я. Лизогуба. Дружиною А. Ю. Лизогуба була донька стародубського полковника Параскева Михайлівна Миклашевська, Я. Ю. Лизогуба – донька переяславського полковника Феодора Іванівна Мирович, С. Ю. Лизогуба – донька генерального осавула, а згодом і гетьмана Ірина Іванівна Скоропадська.

Під немовлятами («м.») у списку фігурує тільки два імені: Марфа та Григорій. Станом на 1702 р. перше ім'я могло належати тільки доньці С. Ю. Лизогуба Марфі. В. Л. Модзалевський відзначає, що вона прожила 105 років та була у шлюбі двічі: за Самуїлом Івановичем Сулимою та за воронківським сотником Миколою Семеновичем Афендиком.

Друге ім'я немовляти викликає більшу кількість запитань. На перший погляд, можна провести паралелі між ним та ще одним сином Я. Ю. Лизогуба Григорієм. Утім, немовля Григорій зі списку повинно було народитися до квітня 1702 р., у той же час Г. Я. Лизогуб народився близько 1710 р., що видно зі відповідного списку седнівського храму Різдва Богородиці за 1745 р. [10]. Більш вірогідно визнати це немовля сином С. Ю. Лизогуба, що помер у дитинстві. Причиною такого твер-

дження слугує той факт, що ім'я Григорій йде опісля доньки С. Ю. Лизогуба.

Тепер маємо можливість перейти до розгляду другої частини списку, яка стосується померлих родичів. Імена в ній записані у наступному порядку: «Кондратиѣ, Дороѡеѣ, Петра, Анну, Параскевію, Григориѣ, Стефана, Іоана, Климетиѣ, Іакова, Евфимиѣ, м: Василю, Матѡеѣ Василю, Софію, Марію, Татиану, Анну; въ Іноцех схимницю Марію. Пантелимона, Іноковъ Диоисиѣ, Іосифа; Раб Садока. іоана, рабѣ свою Анастасію» [8, с. 56].

Під першим ім'ям повинен бути прихований дід Ю. Я. Лизогуба Кіндрат Кобизенко-Лизогуб. А от під другим ім'ям може бути прихований тільки дід дружини Ю. Я. Лизогуба – шляхтич та козацький полковник Дорофій Михайлович Дорошенко. Відповідно, третє ім'я повинно позначати сина останнього – правобережного гетьмана П. Д. Дорошенка, який помер у 1698 р.

Маючи обмежену джерельну базу дуже складно ідентифікувати наступні чотири імені. Вірогідно, вони всі відносяться до роду Дорошенок, адже під іменами «Григориѣ» та «Стефана» цілком можуть фігурувати брати гетьмана. Вони померли до 1702 р., а тому вірогідність нашого припущення суттєво зростає. Таким чином, два жіночі імені так само повинні відноситися до роду Дорошенок. Як не-як, але ці імена зустрічаються у поминальному списку роду П. Д. Дорошенка з Межигірського монастиря. Для підтвердження, наводимо з нього перелік імен: «Іова Тихона Аннѣ Дороѡеѣ Аврааміѣ Лаврентіѣ Стефана Ѳеодора Іакова Тимоѡеѣ Параскевію Параскевію Лаврентіѣ Мирона Ѳеодора Іакова, Стефана Василю Марію Анастасію Аннѣ, Марію Єленѣ Ѳеодорѣ Самѣила Іоанна» [11, с. 286].

Далі зустрічаємо запис в одну лінію трьох чоловічих імен: «Іоана, Климетиѣ, Іакова». Перше маємо ідентифікувати як канівського полковника І. К. Лизогуба (?–1662), а третє – чернігівського полковника Я. К. Лизогуба (?–1698). Друге ж ім'я належить тому самому Климу Лизогубу з «Лизогубівського літопису». І, враховуючи місцерозташування його імені між двома «Кіндратовичами», з високою долею ймовірності він так само був сином Кіндрата Лизогуба. До цього всього, ми маємо з упевненістю говорити про старшинс-

тво братів. Старшим був Іван, підстаршим – Клим, а наймолодшим – Яків.

Починаючи з імені «Евфимиѣ» ідентифікація ускладнюється через брак джерельної бази для порівняння. Тим паче, з огляду на значну кількість згадок персоналій з роду Дорошенок. Єдине ім'я, яке ми можемо біль-менш з упевненістю ідентифікувати – це згадка про «въ Іноцех схимницю Марію». Воно повинно належати матері гетьмана П. Д. Дорошенка, ігумені дівочого Макошинського Покровського монастиря біля Сосниці. Достеменно встановити її мирське ім'я допоки не вдалося; відомо лише її перше ім'я у чернецтві – Митродора.

З огляду на згадку імен померлих у списку «Роду його милості пана Юхима Лизогуба», текст складався, якщо не особисто, то на вимогу Любові Петрівни Лизогуб. Саме тому в ньому присутня чимала кількість імен з роду Дорошенок. Можемо на основі цього припускати, що одне з-поміж жіночих імен повинно належати її матері – першій дружині гетьмана П. Д. Дорошенка. Наразі воно невідомо дослідникам, але відтепер пошук може бути звужено.

ВИСНОВКИ

Маємо можливість стверджувати, що з 22 імен першої частини поминального списку нам вдалося ідентифікувати 20 персоналій. Виключенням виявились закреслене ім'я Василя та останнє ім'я маленького Григорія, про які генеалогічні розписи роду Лизогубів та архівні джерела не дають жодної підказки для ідентифікації. У цій частині синодика під заголовком «Сїси Гсди Рабовѣ своїхѣ» вдалося зафіксувати згадки імен двох невідомих досі сестер чернігівського полковника Ю. Я. Лизогуба. Ними виявились, згідно з інформацією синодика, Наталія та Євдокія. У зв'язку з тим, що імена подаються у списку залежно від віку, якщо мова йде про братів чи сестер, тоді маємо також стверджувати, що Наталія була старшою сестрою, а Євдокія підстаршою.

Також дана частина списку містить згадку про одного з найменш досліджених та відомих представників перших поколінь роду Лизогубів – сина Я. Ю. Лизогуба Івана. Також на основі інформації цієї ж частини списку вдалося встановити, що Агафія Лизогуб, яку

В. Л. Модзалевський не наважився за браком джерел вписати до генеалогічного розпису Лизогубів, а В. В. Кривошея відніс її до сестер Ю. Я. Лизогуба, з високою долею ймовірності є також донькою Я. Ю. Лизогуба.

Також перша частина списку дозволяє з'ясувати старшинство багатьох дітей А. Ю. Лизогуба та Я. Ю. Лизогуба, що буде мати свої наслідки у подальших генеалогічних розвідках цього козацько-старшинського роду.

Друга частина списку під назвою «Помѣани Гсди преставлшихся рабѣ своѣхъ» у своїй більшості містить імена, які складно прив'язати до відомих історичних персоналій. Можна лише з упевненістю говорити, що вони належать в рівній мірі не тільки до роду Лизогубів, але і до роду Дорошенків. У рамках поставленої мети, найбільш корисний ре-

зультат дослідження другої частини списку представляє собою виявлення генеалогічного зв'язку між Іваном, Климом та Яковом Лизогубами. Даний список виявився єдиною існуючою підказкою, яка дозволяє припустити, що Клима Лизогуб (відомий по «Лизогубівському літопису») насправді є підстаршим сином пробанда роду Лизогубів – Кіндрата.

Подібна розвідка дозволила упорядкувати генеалогічну інформацію одразу трьох поколінь козацько-старшинського роду Лизогубів (з другого по четверте, якщо за перше покоління ми будемо вважати пробанда Кіндрата). Результати нашого дослідження цілком можуть бути використані для перегляду сформованих уявлень про представників перших поколінь роду, що у свою чергу є підґрунтям для подальших розвідок у цьому напрямі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ / REFERENCES

1. Modzalevsky, V. L. (1912). *Malorossijskiy rodoslovník* [Little Russian Pedigree Book] (Vol. 3). Kyiv: Tipo-Litografiya S. V. Kulzhenko (in Russian)
[Модзалевський, В. Л. (1912). *Малороссийский родословник* (Т. 3). Киев: Типо-Литография С. В. Кульженко].
2. Lazarevsky, A. (1882). *Lyudi Staroy Malorossii: Lizoguby* [People of Old Little Russia: Lizogubs]. *Kievskaya Starina*, 1, 101–125 (in Russian)
[Лазаревский, А. (1882). *Люди Старой Малороссии: Лизогубы*. *Киевская Старина*, 1, 101–125].
3. Miloradovich, G. A. (1901). *Rodoslovnaja kniga chernigovskogo dvorianstva* [Pedigree Book of Chernihiv nobility] (Vol. 2, part 2). St. Petersburg: Gub. tip. (in Russian)
[Милорадович, Г. А. (1901). *Родословная книга черниговского дворянства* (Т. 2, Ч. 2). Санкт-Петербург: Губ. тип.].
4. Kryvosheia, V. V. (2012). *Ukrainske kozatstvo v natsionalnii pam'ati. Chernihivskyi polk* [Ukrainian Cossacks in national memory. Chernihiv regiment] (Vol. 1). Kyiv: Priorytety (in Ukrainian)
[Кривошея, В. В. (2012). *Українське козацтво в національній пам'яті. Чернігівський полк* (Т. 1). Київ: Пріоритети].
5. Antonovich, V. B. (1888). *Letopis ili opisanije kratkoje znatnijshykh dijstv i sluchajev, chto v kotorom godu dijalos v Ukraini malorossijskoj – oboikh storon Dnipra I kto imenno kogda getmanom byl kozatskim (1506–1737)* [A brief chronicle or description of the most notable events and cases, what in which year had happened in Little Russian Ukraine – on both sides of Dnieper and who exactly when was the hetman (1506–1737)]. Kyiv: Tipografija T. G. Korchak-Novitskogo (in Russian)
[Анонович, В. Б. (Ред.). (1888). *Летопись или описание краткое знатнейших действий и случаев, что в котором году діялось в Украины малороссийской – обоих сторон Дніпра и кто именно когда гетманом был козацьким (1506–1737)*. Київ: Типографія Т. Г. Корчак-Новицького].
6. Miden, E. (2018). *Polkovnyk kanivskyi Ivan Kindratovych Lyzohub* [Kaniv Colonel Ivan K. Lyzohub]. *Siverianskyi litopys*, 3, 10–18 (in Ukrainian)

- [Міден, Е. (2018). Полковник канівський Іван Кіндратович Лизогуб. *Сіверянський літопис*, 3, 10–18].
7. Miden, E. (2017). Sprava pro pidtverdzhennia dvorianstva heneralnoho oboznoho Viiska Zaporozkoho Yakova Yukhymovycha Lyzohuba [An act about the confirmation of nobility by the General-Quartermaster in Zaporizhya Army Yakiv Yu. Lyzohub]. *Sivershchyna v istorii Ukrainy*, 10, 169–172 (in Ukrainian)
[Міден, Е. (2017). Справа про підтвердження дворянства генерального обозного Війська Запорозького Якова Юхимовича Лизогуба. *Сіверщина в історії України*, 10, 169–172].
8. Shumylo, S. (2019). Predstavnyky kozatsko-starshynskykh rodyn Chernihovo-Sivershchyny v Afonskomu Zohrafskomu pomiannyku XVII–XVIII st. [Representatives of Cossack-Elderly Families of the Chernihiv-Sivershchyna region in the Athos Zografsky Memorial of the 17th–18th centuries]. *Siverianskyi litopys*, 6, 41–63. (in Ukrainian)
[Шумило, С. (2019). Представники козацько-старшинських родин Чернігово-Сіверщини в Афонському Зографському Пом'янику XVII–XVIII ст. *Сіверянський літопис*, 6, 41–63].
9. Pavlenko, S. (Ed.). (2007). Doba hetmana Ivana Mazepy v dokumentakh [The era of Hetman Ivan Mazepa in the documents]. Kyiv: Kyievo-Mohylianska akademiia (in Ukrainian)
[Павленко, С. О. (Ред.). (2007). *Доба гетьмана Івана Мазепи в документах*. Київ: Києво-Могилянська академія].
10. Chernihivska dukhovna konsystoriia. (1721–1914). Metrychni knyhy [Metric books] (Fond 679. Opys 5. Sprava 7. Arkush 2). Derzhavnyi arkhiv Chernihivskoi oblasti, Chernihiv, Ukraine (in Ukrainian)
[Чернігівська духовна консисторія. (1721–1914). Метричні книги (Фонд 679. Опис 5. Справа 7. Аркуші 2). Державний архів Чернігівської області, Чернігів, Україна].
11. Kuzmuk, O. (2012). Pomennyk Mezhyhirskoho monastyria: publikatsiia rukopysnoi pamiatky XVII st. [Memorial book of the Mezhyhirya monastery: publication of a manuscript monument of the 17th century]. In K. Krainii, *Bolkhovitinovskiy shchorichnyk – 2011* (p. 139–322). Kyiv: NKPIKZ (in Ukrainian)
[Кузьмук, О. (2012). Поменник Межигірського монастиря: публікація рукописної пам'ятки XVII ст. В К. Крайній, *Болховітіновський щорічник – 2011* (с. 139–322). Київ: НКПІКЗ].